

İlham Əliyevin NATO missiyası

Azərbaycan Prezidentinin fəaliyyəti fəvqəlgüclər arasında “soyuq müharibə”nin bitməsinə, global hərbi gərginliyin aradan qalxmasına və qarşılıqlı etimadın yaranmasına yönəlib

İkinci Dünya müharibəsinin bitməsi məlum iki güc (SSRİ və ABŞ-ın çətiri altında toplaşmış Avropa ölkələri) arasında gərginliyi azaltmaq əvəzinə, daha da kəskinləşirdi. Bu savaşın nəticələrini yenidən dəyişdirmək üçün sosialist və kapitalist düşürgələri arasında tam 45 il sürən “soyuq müharibə” Berlin divarlarının yıxılması ilə məntiqi sonluğa çatdı. Azərbaycanın birbaşa təsisçisi olmasa da, SSRİ-nin tərkibində iştirak etdiyi Varşava Müqaviləsi Təşkilatı tarixə qovuşaraq NATO-nun gücünə yeni güc qatdı.

İttifaqın dağılması, müstəqilliyini əldə etməsi və bunların kontekstində “dünyanın yenidən bölüşdürülməsi” prosesinin qanlı savaqlarla müşayiət olunması respublikamızı yeni seçim sınaqları qarşısında qoyurdu. Dünənki düşmən bu gün artıq tərəfdaşa çevrildi: NATO ilə münasibətlər müstəqil Azərbaycanın xarici siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri idi.

24 illik fəal əməkdaşlıq

67 il öncə Vaşinqtonda 12 ölkə tərəfindən yaradılan və bu gün 28 üzv dövlətə malik olan Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatı - NATO dünyanın şəriksiz əsas hərbi güc mərkəzidir. Bu təşkilatla əməkdaşlığa Azərbaycanın verdiyi böyük önəm ilə 2007-ci ildə qəbul edilən Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyasının bir müddəası ilə göstərmək olar:

“Azərbaycan Respublikası Avropa və Avro-Atlantik məkanda qeyri-sabitliyin, münaqişələrin və təhdidlərin aradan qaldırılmasında NATO ilə birgə işləyir və təhlükəsizliyin bölünməzliyi prinsipinə zidd olan coğrafi və siyasi ayrı-seçkilik olmadan Avropa və yerləşdiyi regionda vahid təhlükəsizlik sisteminin qurulması yükünü bölüşmək əzmindədir”.

Azərbaycan-NATO əməkdaşlığının tarixi 1992-ci ilin martından başlayır. Təşkilatın öz üzvləri ilə yeni müstəqillik qazanmış dövlətlər arasında tərəfdaşlıq əlaqələrini yaratmaq üçün təsis etdiyi Şimali Atlantika Əməkdaşlıq Şurasına ölkəmiz həmin ilin martında qoşuldu. Lakin qarşıdakı iki il ərzində münasibətlər sıx deyildi və daha çox, deklarativ xarakter daşıyırdı. 1994-cü ildə NATO üzv olmayan ölkələrin hər biri ilə fərdi olaraq qarşılıqlı əməkdaşlıq çərçivəsində birgə fəaliyyəti əlaqələndirəcək yeni platformanı - “Sülh Naminə Tərəfdaşlıq” Proqramını təsis etdi. Həmin ilin mayında isə Heydər Əliyev Azərbaycanla NATO arasında “SNT” proqramının çərçivə sənədini imzalayaraq ikitərəfli münasibətlərin inkişaf mərhələsinə başladı. “Müstəqilliyini yeni əldə etmiş bir ölkə kimi Azərbaycan “Sülh Naminə Tərəfdaşlıq” Proqramında iştirakda qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün böyük imkanlar görür. Biz NATO ilə əməkdaşlığa böyük ümidlər bəsləyirik. Əminəm ki, ümidlərimiz özünü doğruldacaq” - Heydər Əliyevə bu bəyannamada Avropa və Avro-Atlantikaya inteqrasiyasında Azərbaycanın strateji baxışını tam ehtiva edirdi.

Siyasi dialoq, sülhü dəstəkləmə əməliyyatları, təhlükəsizlik təhdidləri və müdafiə məsələlərində birgə əməkdaşlıq kimi məqamla Azərbaycan-NATO tərəfdaşlığında əsas istiqamətlər oldu.

Münasibətləri möhkəmləndirmək üçün imzalanan sənədlərdə Azərbaycan müdafiə və təhlükəsizlik sektorunda islahatları, hərbi qüvvələrin NATO standartlarına uyğun inkişaf etdirilməsini, hərbi əməliyyatlarda iştirak, enerji təhlükəsizliyinin təmini, fəvqəladə hallara hazırlıq, meydana çıxan təhlükəsizlik çağırışları ilə mübarizə, eləcə də ətraf mühit və ictimai diplomatiya sahələrində əməkdaşlıq niyyətini ifadə edib. Təmsilçilərimiz hər il qurumun 200-dən artıq tədbirinə qatılır.

İkitərəfli münasibətlərdə əsas məqamlardan biri də ölkəmizin BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri ilə sanksiyalaşdırılmış NATO-nun rəhbərlik etdiyi sülhü dəstəkləmə əməliyyatlarında iştirakıdır. Azərbaycan 1999-2008-ci illərdə 34 nəfərlik şəxsi heyətlə NATO-nun Kosovodakı hərbi əməliyyatında, 2003-2008-ci illərdə 151 nəfər şəxsi heyətlə İraqda Beynəlxalq Koalisiya Qüvvələri tərkibində fəaliyyət göstərib. Ölkəmiz 2003-cü ildən 94 nəfərlik hərbi birliyi ilə NATO-nun Əfqanıstandakı əməliyyatında iştirak edir. Həmçinin bu bölgəyə yükdaşımalardan 30 faizdən artığı məhz Azərbaycan vasitəsilə həyata keçirilir.

Bir sözlə, Azərbaycan dövlətinin və liderinin əsas göstəricisi olan etibarlılıq, güvəni qorumaq, sözünə sahib çıxmaq kimi dəyərlər NATO ilə münasibətlərdə də istisnasız tətbiq olunur. Bu baxımdan, dünyanın bu ən böyük hərbi güc mərkəzi respublikamıza böyük önəm verir, onunla əməkdaşlığın miqyasının daim genişləndirilməsində maraqlıdır.

Azərbaycan sülh və dialoq təklif edir

Bu səbəbdəndir ki, Prezident İlham Əliyev NATO-nun sammitləri ilə yanaşı, onun konfranslarında, tədbirlərində də ən arzuolunan qonaqlardan, xüsusi hörmətlə qarşılanan tərəfdaşlardan olur. Ölkə rəhbəri mütəmadi olaraq təşkilatın Brüsseldəki mənzil-qərargahını ziyarət edir, çoxsaylı formlara əsas məruzəçilərdən biri kimi qatılır. Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatı Azərbaycanı MDB və Şərqi Avropa məkanında yerləşən üzv olmayan ölkələr arasında ən yaxın tərəfdaşlardan biri kimi qəbul edir, Qafqaz bölgəsində isə əsas strateji müttəfiqi sayır. Regional təhlükəsizlikdən beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizədə, hərbi əlaqələrdən humanitar yönümlü birgə fəaliyyətədək bütün sahələrdə səmərəli və çevik əməkdaşlıq bərqərar olub.

Prezident İlham Əliyevin qurumla, onun rəhbərliyi ilə yaratdığı sıx əməkdaşlığın nəticəsidir ki, artıq NATO Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün prioritetliyini birmənalı qəbul edir. NATO-nun Riqa, Buxarest, Strasburq, Çikaqo zirvə toplantılarında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün, suverenliyinin dəstəklənməsinin rəsmən elan olunması, münaqişənin məhz bu prinsiplərin qorunması ilə həllinin vacib şərt kimi irəli sürülməsi ölkəmiz üçün olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan rəhbərinin son 13 ildə birgə işlədiyi NATO-nun hər üç baş katibi - Hoop Sxeffer, Anders Foq Rasmussen və Yens Stoltenberq ölkəmizi Avropanın enerji təhlükəsizliyi, Qafqazda isə sülh və sabitlik üçün həyati əhəmiyyət kəsb edən ölkə, təşkilat üçün vacib və əhəmiyyətli tərəfdaş kimi qəbul edib.

Dünən Polşanın paytaxtı Varşavada başlayan NATO sammitinə qatılan Prezident İlham Əliyev elə ilk saatlardan etibarən sıx və gərgin fəaliyyət qrafiki gözləyirdi. Bu gün də davam edəcək çoxsaylı rəsmi və qeyri-rəsmi görüşlərin əsas mövzusu Azərbaycanın NATO başda olmaqla, digər beynəlxalq təşkilatlar və xarici dövlətlərlə ikitərəfli münasibətlərinin müzakirəsi, perspektiv inkişaf təmayüllərinin müəyyənləşməsidir.

Fəqət, bütün danışıqların ana xətti şübhəsiz ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanma yolları ilə bağlıdır. Artıq dövlət başçısı dünən ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri ilə görüşüb. Digər formatlarda aparılan danışıqlarda da mövzunun müzakirəsi davam etdirilib. Baş katib Yens Stoltenberq bildirib ki, NATO sammitinin yekun bəyannaməsində Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı təşkilatın münasibəti ifadə olunacaq.

Beynəlxalq miqyasda Azərbaycanın son dövrlərdə daha da fəallaşması və ölkəmizin mövqeyinin artıq birmənalı qəbul olunması fonunda NATO-nun Varşava sammiti xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Zirvə görüşünün uğurla gerçəkləşdirilən diplomatik fəaliyyətə mühüm töhfələr verəcəyi gözlənilir.

Digər mühüm məqam isə sammitin keçirildiyi dövrün sanki ötən əsrin 50-80-ci illərinə bənzəməsidir. Fəvqəlgüclər arasında hərbi gərginliyin daim artması, NATO-nun hərbi cinahının artıq Rusiya sərhədlərinə doğru gəlməsi yeni global hərbi-siyasi böhranın tam təzahürüdür. Sammitin gedişində Varşavadan Rusiya əleyhinə verilən sərt bəyannamələr, həmçinin Moskvadan NATO-ya qarşı səslənən kəskin ittihamlar “soyuq müharibə”nin bitmədiyini, əslində, yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu göstərir.

Belə bir çətin şərait Azərbaycanı və onun kimi ölkələri ciddi sınaq qarşısına qoyur. Lakin Prezident İlham Əliyevin də qeyd etdiyi kimi, indi heç bir dövlət və beynəlxalq təşkilat ölkəmizə şərt qoya, onu özünə yaxın mövqeyə çəkə bilməz. Azərbaycan xarici siyasətini öz maraq və mənafeləri çərçivəsində şəxsən müəyyənləşdirir, heç bir gücün yanında yer almadan daim müstəqil mövqeyini nümayiş etdirir.

Fəqət, xüsusi vurğulanası bir məqam da var: Azərbaycan bu gərgin hərbi-siyasi durumda kənarında dayanmır, əksinə, onun aradan qalxması üçün fəal şəkildə əməli tədbirlər həyata keçirir. Türkiyə-Rusiya münasibətlərinin tənzimlənməsində əsas rol alan ölkə kimi Azərbaycan öz uğurlu təcrübəsindən yararlanaraq NATO-Rusiya konfrantasiyasının da itkisiz yekunlaşmasına çalışır. Çünki hər iki tərəf ölkəmizin strateji müttəfiqidir.

Ölkə rəhbəri dəfələrlə bu mövzuda bəyannamələr vermiş, çıxışlar etmiş, hər dəfə də hərbi gərginliyin yalnız qarşılıqlı anlaşma və dialoq formasında həllinin vacibliyini irəli sürmüşdür. Azərbaycan Prezidentinin bu yönündə fəaliyyəti fəvqəlgüclər arasında “soyuq müharibə”nin bitməsinə, global hərbi gərginliyin aradan qalxmasına və qarşılıqlı etimadın yaranmasına yönəlib.

Prezident İlham Əliyevin “NATO missiyası”nın mövcud əsas istiqaməti də məhz budur...

İxtiyar HÜSEYNLI,
“Azərbaycan”